

**ЉУБОМИР ЦУЦУЛОВСКИ,
ПРОФ. Д-Р НА ФИЛОЗОФСКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

**БОГ
А Н**

МОЛЧИМ НА ЕТНОП

Во 1999 г., неколку левоориентирани професори од Оксфорд, ми рекоа дека ќе дојде до федерализација на РМ, но дека тоа ќе се случи на многу перфиден начин. Според нивни информации, како "компензација" за источниот дел од Македонија, на Македонија ќе ѝ се врати Пиринска Македонија во некаква федерација со Бугарија. На тој начин, според замислата на светските креатори, ќе се остварело "обединувањето" на Вардарска и на Пиринска Македонија и делумно ќе се поправела историската неправда кон Македонија. Меѓутоа, во суштина, преку таа вештачка федерација Македонија-Бугарија ќе се оди кон дефинитивно укинување на македонската држава и на македонскиот народ воопшто.

НИ ПОДАРИ ЈАЗИК, ИЕ КАКО "СТОКА" Е ЗА "АРАМБАШИТЕ" ЛЕМЕНСКАТА ДРЖАВА

Проф. д-р Љубомир Цуцуловски е роден во Битола на 1.9.1948 година.

Дипломира на Филозофскиот факултет (филозофија) во 1971г. Магистрира на социолошки науки (1982), на тема "Религијата и моралот". Докторира на филозофски науки (1992) на тема "Карл Маркс: раѓањето на историскиот материјализам (1841-1848)". Како асистент работи во периодот од 1973 до 1983 г. Во 1983 г. е избран за универзитетски предавач. Доцент е од 1992 г.

Вонреден професор е од 1997 г. а редовен од 2002 г.

Денес ги предава следниве предмети: Увод во филозофија, Теории за религијата и Филозофија на религијата.

Објавени книги: "Марксовиот концепт за човекот, трудот и отуѓувањето", (1981); "Сведоштва и коментари" (1999); "Политички сказни" (2002); "Разни сказни" (2002); "Марксовата антрополошка критика на капиталот"(2007 г. во печат). Има објавено повеќе од 350 наслови во стручната периодика и во други пишани медиуми. Дел од нив се презентирани на хрватски, српски и на бугарски јазик.

Два пати е раководител на Институтот за филозофија, како и претседател на Универзитетскиот сенат (2000-2004).

Разговорот го водеше:
КОКАН СТОЈЧЕВ

Професоре Цуцуловски, подолго време не ги коментирате актуелните состојби во македонската политика. Дали причината за Вашиот интелектуален и стручен молк мора да се бара во заморот или Вашите предвидувања се остварија во реалноста?

ЦУЦУЛОВСКИ: Причините за мојата апстиненција се повеќекратни и одговорот не може да биде едностран. Навистина, дојде до извесен замор, бидејќи во континуитет пишувам колумни уште од 1998 година и само во тој период објавив повеќе од 400 текстови. Тоа несомнено доведува до чувство на премореност. Понатаму, се појави и чувство на заситеност и на извесно себеповторување, бидејќи, за жал, веќе петнаесеттина години во Република Македонија се занимаваме со исти проблеми и секој нормален човек, кој мисли автентично за нив и за нивното решавање нуди слични или исти одговори/решенија. Токму на тој начин почнува да се јавува чувство на себеповторување, што уште повеќе го потенцира чувството на замор и презаситеност. Од трета страна, се покажа дека на редакциите за кои пишував сум им добар сè до оној момент додека ја остварував улогата која самите тие си ја замислиле за мене или за било кој друг нивен соработник. Најчесто, за некоја редакција човек е погоден сè до оној момент кога нивниот партиски пулен (или ментор/спонзор, сеедно) е во опозиција. Велам во опозиција, зашто најчесто сум пишувал за такви дневници и неделници кои еден период биле навистина опозиција, бидејќи интелектуалецот секогаш мора критички од поинаква страна да ги гледа работите. Потоа, откако тие стануваат позиција, а вие, како слободен критички мислител, според природата на нештата и натаму мислите натпартиски, станувате нивна опозиција. Се разбира, тогаш почнуваат да бараат начини како да се ослободат од вас, бидејќи им станувате непријатен, еден вид баласт. Имав дури и таква ситуација што редакцијата на еден неделник, за кој работев со години, ми објасни дека моите текстови личеле на текстовите нарачани во фамозната "фабрика", сеедно што за таа редакција, како што реков, работев со години. Значи, на господата им требаше долго време да го "откријат" уфрлениот играч кај нив, непрашувајќи се во ниту еден момент за кого, всушност, играат тие.

**ЉУБОМИР
ЦУЦУЛОВСКИ**

Следејќи ги Вашите колумни кои извесно време ги објавувавте во печатените медиуми може да се констатира дека бевте еден од малкуте професори од Универзитетот, кој не чувствуваше страв отворено да проговори за аномалиите создадени со новиот политички концепт, кој произлезе од Рамковниот договор!?

ЦУЦУЛОВСКИ: Пишувал без страв, слободно и критички, бидејќи чувствувал ужасен страв од она што ни се случуваше, што ни се случува и кое, по сè изгледа, и понатаму ќе ни се случува. Во таква ситуација, кога човек гледа како државата и нацијата му се загрозени, кога неговата судбина и судбината на другите негови сограѓани станува сè понеизвесна и сè пострашна, човек токму од страв, од грижа за својата иднина, проговорува за да може на тие нешта, колку-толку, преку своето пишување/говорење да влијае. Ужасна е состојбата во која секој од нас гледа како одиме во пропаст, го фаќа страв од тоа, и сепак молчи. Некои велат дека во молчењето била мудроста. Никогаш не сум можел да сфатам што мудро има во тоа да молчиш. Молчи "стоката", молчи живината, но Бог му дал способност на човекот да говори, дар да не молчи. Затоа, откажувањето од говорењето/пишувањето значи откажување од она што е Божјо во нас.

Што сега мислите за Рамковниот договор? Дали тоа е правен акт или тој претставува нешто друго, кое само ни донесе нова македонска национална трагедија?

ЦУЦУЛОВСКИ: Таканаречениот Рамковен договор е недоговор, бидејќи договор може да биде само она што не е донесено под присила, особено под присила на оружјето и секакви надворешни ултиматуми и закани. Според тоа, Рамковниот договор навистина е недоговор, тој е нешто наметнато. Тој нема ниту легалност, бидејќи е донесен надвор од секоја легална државна институција, меѓу сосема неформални групи, а тој ниту има легитимитет, затоа што не ги изразува желбите на повеќето македонски граѓани. Мислам дека ниту повеќето Албанци не се за него, бидејќи знаат дека не се живее од тоа што улиците, на пример, ќе бидат двојазично напишани, туку дека се живее од труд, од работа, а работа нема. И Албанците, како и останатите граѓани, тонат во безнадежност. Од друга страна, Рамковниот договор ја турна Република Македонија во неизбежна федерализација, и тоа според етнички принцип. Наместо граѓанска држава добивме етно-племенска држава. Тоа ќе доведе до присилни преселувања на граѓаните, бидејќи како што Македонците ќе мора да се иселуваат од условно кажано, албанскиот дел на Република Македонија, така и Албанците ќе мора да се иселуваат од условно кажано, неалбанскиот дел на Република Македонија. Кому овие човечки несреќи му одговараат? Само на оној кој сака да стабилизира нестабилни ситуации во светот, само на оној кој сака нестабилноста да стане нормална состојба. Така најлесно и се владее со луѓето.

Не ви се чини ли дека всушност Рамковниот договор има допирни точки со Букурешкиот договор?!

ЦУЦУЛОВСКИ: Не сум експерт по историја и по меѓународно право. Меѓутоа, не треба многу ум за да се сфати дека битно се менуваат меѓународните правила, стандарди и договори. Можно е нешто слично да се случувало и со Букурешкиот договор. Можеби некому ќе му звучи фантастично она што сега ќе го кажам. Во 1999 година, во разговор со неколку левоориентирани професори од Оксфорд, ми беше речено дека ќе дојде до федерализација на РМ, но дека тоа ќе се случи на многу перфиден начин. Имено, според нивните информации, како "компензација" за источниот дел од Македонија, на Македонија ќе ѝ се врати Пиринска Македонија во некаква федерација со Бугарија. На тој начин, според замислата на светските креатори, ќе се остварело "обединувањето" на Вардарска и на Пиринска Македонија и делумно ќе се поправела историската неправда кон Македонија. Меѓутоа, во суштина, преку таа вештачка федерација Македонија-Бугарија ќе се оди кон де-

Според многу индиции, Македонија сè помалку постои како држава. Од некогашна држава, па макар била социјалистичка, денес е претворена во псевдодржава во која раководат разни партиски "клики", племенски и локални водачи, арамбаши и сл. Според тоа, ги немаме елементарните услови за било каква економија.

финитивно укинување на македонската држава и на македонскиот народ воопшто. За жал, некои нешта упатуваат кон ваквата "разрешница", на пример, ступидната идеја за заедничко прославување на Илинден и на останатите битни македонски историски празници заедно со Бугарија. Конечно, ќе дојдеме до тезата на некогашниот бугарски претседател Петар Стојанов дека Македонија е најромантичниот дел од бугарската историја. Тој дел, можеби, ќе биде и фашистичката окупација од 1941 година. Неодамна во Битола беа посетени и бугарските гробишта, но не беа посетени гробовите на антифашистите - партизаните.

Во овој момент, во македонската политика се чувствува моќта на две личности во државата, премиерот Никола Груевски и претседателот на државата Бранко Црвенковски. Може ли при ваков сооднос на силите Република Македонија да биде заложничка на нивните лични амбиции?

ЦУЦУЛОВСКИ: Само социолошки неук човек мисли дека историјата се крои според нечији лични амбиции, желби или нарцисоидности; дека таа, со други зборови, е резултат на

субјективните желби на оваа или на онаа политичка личност. Оваа заблуда ја разоткрил уште Хегел, кој сметал дека само појавно гледано историјата ја создаваат индивидуалните луѓе, додека зад сè тоа стои нешто многу подлабоко, некој многу позначаен интерес од индивидуалниот интерес. Според Хегел, тоа е интересот на Светскиот дух. Притоа, Светскиот дух, или ум, се служи со итрина: прави да изгледа како луѓето да ја создаваат историјата според своите интереси, додека суштински гледано, остварувајќи ги своите лични интереси, тие го остваруваат неговиот интерес, интересот на Светскиот дух. Ако оваа Хегелова идеја се преведе на современ јазик ќе се дојде до сознанието дека само на прв поглед се чини како политичарите да ги остваруваат своите лични интереси, но дека, во основа, го остваруваат интересот на Светскиот капитал: нема веќе идеи и идеали, има само гол економски интерес и раз-

ните "бранковци", "груевци", "волфовици", "солани" итн. Тие ќе бидат на сцената само дотолку доколку ги остваруваат интересите на Светскиот капитал. Не станува збор за ништо друго освен да се овладее со пазарите и со изворите на енергија, а поединците се само марионети во остварувањето на тој темелен интерес. Сè друго се само празни сказни.

Во контекст на претходното прашање забележуваме дека всушност опозиционата партија ДУИ, исто така, го потпомага ривалството меѓу премиерот и шефот на државата, односно дел од нивните политички активности се поклопуваат со нивниот партиски и национален концепт за верификување на Република Македонија како бинационална држава?

ЦУЦУЛОВСКИ: Се согласувам. Кај ДУИ, како и кај ДПА или ПДП, не постои ништо друго освен великоалбанската идеја. Дури и ако се говори за минералното богатство на Марс, тие веднаш ќе ја постават поттемата: со посебен акцент на албанското прашање! Овие луѓе страдаат од мономанија, постојно повторуваат едни исти нешта, без разлика за што се работи и за што се говори. Ова се потврдува и во нивното блокирање на Собранието и нормалното функционирање на власта. Конечно, тоа е нормално, оној кој со сила дошол на власт продолжува и понатаму насилнички да се однесува.

Во овој момент најзначајните фактори во македонската политика повеќе патуваа во странство, Брисел, Вашингтон, Берлин, каде едни се кодошат, други се оправдуваат, додека трети им се смеат в лице итн. Може ли со ваков биполарен концепт да има просперитет во интегративните процеси?

Наместо граѓанска држава добивме етно - племенска држава. Тоа ќе доведе до присилни преселувања на граѓаните, бидејќи како што Македонците ќе мора да се иселуваат од, условно кажано, албанскиот дел на Република Македонија, така и Албанците ќе мора да се иселуваат од, условно кажано, неалбанскиот дел на Република Македонија. Кому овие човечки несреќи му одговараат? Само на оној кој сака да стабилизира нестабилни ситуации во светот, само на оној кој сака нестабилноста да стане нормална состојба. Така најлесно и се владее со луѓето.

ЦУЦУЛОВСКИ: Се разбира дека може да има просперитет, но просперитет во кодошење, подметнување, во лажење, во дволичности итн. Но, на РМ не ѝ е потребен ваков просперитет, таа мора да појде напред во развојот на економијата, како неопходен услов за секаков друг живот. Меѓутоа, на овој план тешко оди, бидејќи да се развива економијата, потребна е држава. Според многу индиции, Македонија сè помалку постои како држава. Од некогашна држава, па макар била социјалистичка, денес е претворена во псевдодржава во која раководат разни партиски "клики", племенски и локални водачи, арамбаши и сл. Според тоа, ги немаме елементарните услови за било каква економија.

Пред неколку месеци Црвенковски иницираше трибини на актуелни теми, меѓу кои се зборуваше и за иднината на македонскиот идентитет, по евентуалното влегување на Македонија во ЕУ. Поради ова, прашањето за Вас е, каков став имате за сите овие активности, би-

дејќи интелектуалците од македонската провиниенција не сакаат да зборуваат за положбата на македонскиот јазик, култура или, пак, тоа им се забранува и им се попречува таквата работа. Што значи тоа? Дали во РМ е забрането да се брани оваа теза, а истовремено во ЕУ го бараме идентитетот на македонскиот народ, односно македонската нација, која албанските интелектуалци не ја прифаќаат како теза за "американизирање" на нивната нација или нивно надворешно претставување?

 Каде во моментот се наоѓа македонскиот народ? Дали е етничка заедница или народ кој е на пат да го изгуби својот идентитет?

ЦУЦУЛОВСКИ: Веќе реков дека се оди кон обезличување, а тоа значи и кон укинување на нациите. Во прилог на ова оди инсистирањето на "меѓународната заедница" дека поминало времето на национални држави, на национални економии, бидејќи тие, наводно, ги индуцирале досегашните војни. Но, од друга страна, САД цело време говорат за своите национални интереси. Следи дека никој нема право на своја нација, на своја национална држава, на свои национални економски интереси, освен САД. Меѓутоа, светот и Европа почнаа полека ова да го сфаќаат. Мал прилог кон ова е неодамнешниот Евросонг - по долги години повторно можеше да се слушне француски, македонски, српски јазик т.е. да се ограничува несфатливата доминација на англискиот јазик во многујазичната Европа. Нешто слично се случува и во Македонија. Папагалски се употребуваат туѓи зборови, па наместо "јасно" се вели "транспарентно", наместо "реализација" - "имплементација", наместо "пријавување" - "апликација"... Притоа, за сите овие незграпни зборови имаме убави македонски зборови, убави како што е убав и македонскиот јазик и македонскиот народ.

Имам впечаток дека се оди кон разградување и на она што ни остана: високото образование. Ако него го немате, немате образовани луѓе, со свој интелектуален и национален идентитет.

Едноставно, со наши пари создаваме високообразовани кадри за туѓи интереси и туѓи држави. Тоа е нон-сенс.

 Каков е Вашиот став околу сè погласните размислувања дека всушност на светската политичка сцена има нагласен судир меѓу религиите? На пример, католицизмот против протестанството, или активности насочени кон православие, со единствена цел да се доминира во светот?

ЦУЦУЛОВСКИ: На Запад, во одредени средини, постои перманентен судир меѓу римокатолицизмот и протестанството, барем според мое мислење. Не навлегувајќи во историјата, доволен е примерот со Северна Ирска - таму во војна се токму римокатолиците и протестантите. Можеби ретко кој знае дека со САД управуваат протестантите: речиси сите досегашни претседатели на САД биле протестанти. Се разбира, со мали исклучоци, како Кенеди, на пример. И тој беше убиен. Што се однесува до православието, тоа барем до поновата историја, врз себе не носеше никаков негативен намест (инквизицијата, на пример, не беше негово дело, како ни крстоносните војни), меѓутоа, според мене, страда од непотребен догматизам и упорно држење до некаква традиција, која емпириски одамна е надмината. Едноставно, останува слепо за реалноста, како што е реалноста на постоењето на МПЦ. Од друга страна, пак, сега и тоа почнува да си дозволува да го инфицираат материјалните, економските интереси (продавање црковен имот, возење во луксузни ципови, преобразување на "Св. Наум" во хотелски комплекс итн.), со што само ќе го оддалечи од народот со кој вековно било.

ЦУЦУЛОВСКИ: Основната идеја на глобализаторите е да овладеат со светот. Средството за остварување на таа цел, меѓу другото, е целосното обезличување на цели народи и на секој поединец одделно. На тој начин, се создава обезличен човек, без историја, значи и без корен; без јазик, значи и без говор; без индивидуалитет, значи и без стварно постоење итн. Но, пред ова да го сторат со другите народи, глобализаторите тоа го направија со сопствениот народ: таму секој на секого слича. Сите мора да бидат Барбики, мораа да бидат силиконски градени, вештачки насмеани, без минато, без постојано место на живеење, значи и без корен. Во прилог на оваа моја теза оди фактот дека во САД сè повеќе се форсира промената на работното место, на сојузната држава, на градот. Така, луѓето селејќи се од едно работно место до друго, од еден град до друг град, од една сојузна држава во друга, стануваат луѓе без трајни пријатели, без трајни врски итн. Тоа значи дека стануваат луѓе без корен, односно без свој идентитет. Она што самите го направија со својот народ денес сакаат да го извезат во цел свет.

Универзитетот "Свети Кирил и Методиј" доби конкуренција во образованието, но тоа не се одразува врз квалитетот на програмите кои ги нуди најстариот Универзитет. Дали Универзитетот се наоѓа во криза и кој е виновен што тој не успеа навреме да се трансформира?

ЦУЦУЛОВСКИ: Универзитетот се наоѓа во длабока криза и, споредуван со она што бил само до пред десеттина години, станува речиси непрепознатлив. Виновник е, пред сè, тој, бидејќи на сè се согласува. Типичен пример за ова е небомисленото и по секоја цена воведување на кредит трансфер системот. Овој начин на студирање, меѓу другото, претпоставува зголемување на професорскиот и на асистентскиот кадар, а намалување на бројот на студентите. Кај нас ситуацијата е сосема обратна и се наоѓа на работ од лудоста: групи студенти, заедно со наставниците, барајќи простор секојдневно лутаат низ ходниците на факултетите; понатаму, нема доволно компјутери и поврзаност со Интернет мрежата; библиотеките наместо да работат барем во две смени и натаму работат по старо. Зошто? Затоа што државата не сака да одвојува пари за високото образование, а високото образование за тоа молчи. Згора на сè, се отвора Универзитет во Штип, наместо со тие пари да се обнови постојниот скопски Универзитет: да се осовременат објектите и лабораториите, да се освежи наставниот кадар, да се изградат нови студентски домови, да се зголемат студентските кредити... Наместо тоа, некому му текнало да создава нов државен универзитет. Имам впечаток дека се оди кон разградување и на она што ни остана: високото образование. Ако него го немате, немате образовани луѓе, со свој интелектуален и национален идентитет.

Имав дури и таква ситуација што редакцијата на еден неделник, за кој работев со години, ми објасни дека моите текстови личеле на текстовите нарачани во фамозната "фабрика", сеедно што за таа редакција, како што реков, работев со години. Значи, на господата им требаше долго време да го "откријат" уфрлениот играч кај нив, непрашувајќи се во ниту еден момент за кого, всушност, играат тие.

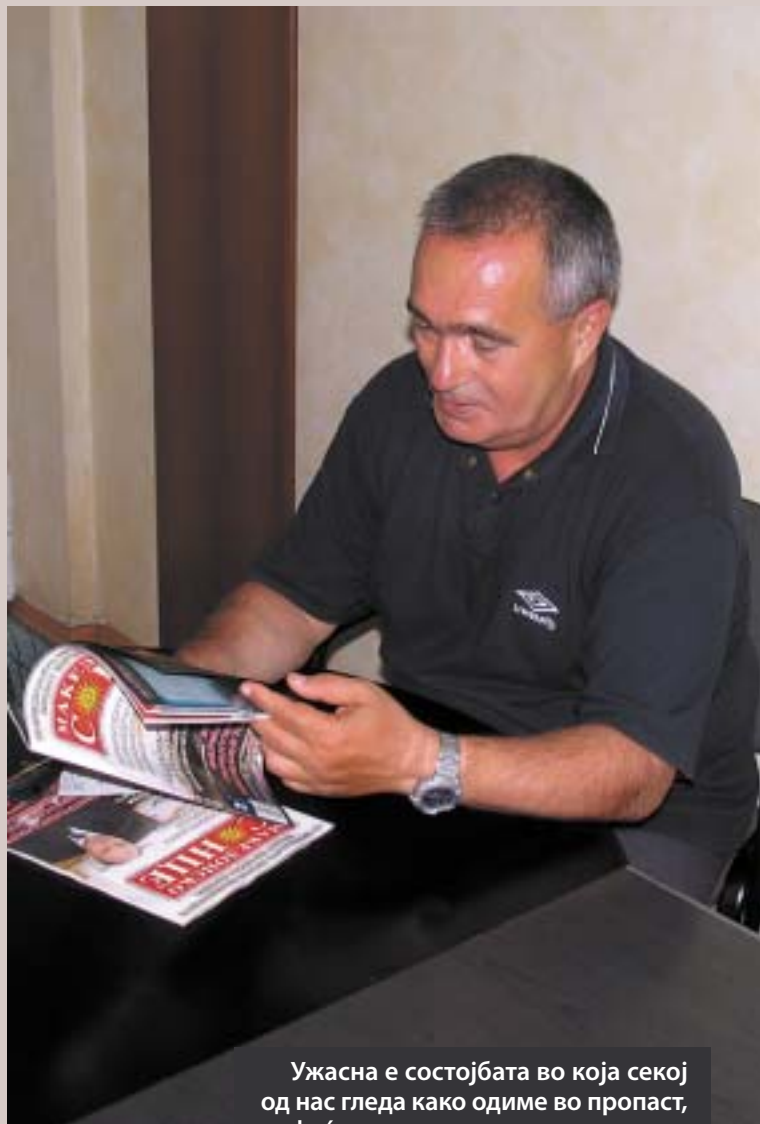

Истовремено, во Македонија се појавија многу приватни универзитети од кои ефектот врз градењето на државата, развивањето на економијата не се чувствува...

ЦУЦУЛОВСКИ: Не само што не се чувствува нивниот ефект во градењето на државата, туку се чувствува нивниот негативен ефект и врз скопскиот Универзитет. Заради нивното намалување на квалитетот на студии и Универзитетот ќе биде принуден на тоа. А, тоа е лошо за целата држава. Со ова не сакам да кажам дека сум против конкуренцијата и постоењето на приватни универзитети. Напротив, конкуренцијата досега никому не му наштетила. Јас сум само против нелојалната конкуренција, која всушност и не е вистинска конкуренција, бидејќи конкуренција се јавува само меѓу оние субјекти кои се на исто или на приближно ниво и квалитет, а не во намалување на квалитетот.

Дали ваквиот однос кон приватната иницијатива на државата за формирање нови високообразовни институции всушност претставува можност за манипулација, односно неплански се репродуцираат нови академски граѓани?

Ужасна е состојбата во која секој од нас гледа како одиме во пропаст, го фаќа страв од тоа, и сепак молчи. Некои велат дека во молчењето била мудроста. Никогаш не сум можел да сфатам што мудро има во тоа да молчиш. Молчи "стоката", молчи живината, но Бог му дал способност на човекот да говори, дар да не молчи. Затоа, откажувањето од говорењето/пишувањето значи откажување од она што е Божјо во нас.

ЦУЦУЛОВСКИ: Идните високообразовани кадри неплански ги создава и самата држава. Никогаш државата, пред распишувањето конкурс за упис за наредната академска година,

не му кажала на Универзитетот колку доктори ѝ се потребни, колку инженери, колку правници..., како што не кажала ниту со колкава цена ќе го финансира студирањето на идниот доктор, идниот физичар итн. Едноставно, се работи стихижно, без увид во стварните кадровски потреби на државата. Така е затоа што, од една страна, државата за ништо не сака да се ангажира, освен за личниот интерес на оние кои ја водат; и од друга страна, со тоа неконтролирано запишување на Универзитетот привремено се одлага вработувањето на младите луѓе, па се добива впечаток како вработувањето да е на добар пат, макар што тоа по неколку години ќе се врати како бумеранг. Ќе имаме илјадници невработени високообразовани кадри, разочарани и принудени иднината да ја наоѓаат надвор од својата родна земја, сеедно што токму таа инвестирала многу средства во нив. Едноставно, со наши пари создаваме високообразовани кадри за туѓи интереси и туѓи држави. Тоа е нон-сенс.